

**Міністерство освіти і науки України Карпатський національний
університет імені Василя Стефаника Навчально-науковий
Юридичний інститут
Кафедра конституційного, міжнародного та адміністративного права**

Бурлак О.В.

ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

*методичні вказівки для підготовки до практичних занять студентів
заочної форми навчання*

**Галузь знань 08 «Право»
Спеціальність 081 «Право»
Освітня програма «Міжнародне та європейське право»**

Затверджено на засіданні кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права Навчально-наукового Юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №1 від 25 серпня 2025 року).

Затверджено на засіданні Науково-методичної ради Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника протоколом № ____ від ____ _____ 202_ року

Бурлак О.В. Методичні вказівки для підготовки до практичних занять з навчальної дисципліни «Право міжнародних організацій» для студентів заочної форми навчання. Івано-Франківськ: Навчально-науковий Юридичний інститут Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2025. 10 с.

Методичні рекомендації розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового Юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки до семінарських (практичних) занять з навчальної дисципліни «Право міжнародних організацій», а також підготовки до здачі заліку. В даних методичних вказівках прописані рекомендації для кожної теми спецкурсу, переліки питань, які виносяться на обговорення на занятті, терміни та ключові поняття, контрольні запитання, тестові завдання. Поданий перелік доктринальних джерел та нормативно-правових актів.

Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Право міжнародних організацій» призначені для студентів, аспірантів, науковців та викладачів.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
СЕМІНАРСЬКІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ.....	6
Тема №1 Європейський Союз	6
Тема №2 Рада Європи	7
Джерела для підготовки.....	9

ВСТУП

Метою дисципліни Метою дисципліни є формування у студентів комплексного підходу до вивчення сутності міжнародних організацій, як особливих суб'єктів міжнародного права, їх структури, функцій та напрямків діяльності, їхньої ролі в системі сучасного міжнародного правопорядку; ознайомлення з найбільш важливими проблемами теоретичного та практичного характеру права міжнародних організацій для використання здобутих знань та вмінь у подальшій професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення студентами дисципліни «Право міжнародних організацій» є засвоєння ними знань щодо:

- правової природи міжнародних організацій;
- особливостей діяльності Організація Об'єднаних Націй;
- співробітництва держав в рамках Європейського Союзу;
- правової природи та напрямків діяльності Ради Європи;
- функціонування міжнародних організацій у валютно-кредитній сфері;
- діяльності міжнародних організацій у сфері безпеки.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти у результаті вивчення дисципліни повинні:

знати:

- історію створення міжнародних організацій;
- поняття та джерела галузі;
- поняття Міжнародної організації та її основні ознаки;
- специфіку правосуб'єктності міжнародних організацій;
- класифікацію міжнародних організацій;
- порядок створення міжнародних організацій;
- процедуру прийняття рішень органами міжнародних організацій та юридичну силу їх актів;
- правовий статус, основні напрямки та принципи діяльності універсальних міжнародних організацій (ООН), їх інституційну структуру та питання членства;
- правовий статус, основні напрямки та принципи діяльності регіональних міжнародних організацій (Ради Європи, Європейського союзу), їх інституційну структуру та питання членства;
- діяльність міжнародних організацій в окремих сферах співробітництва держав (економічній (СОТ), валютно-фінансовій (МВФ, Група Світового банку, Європейський банк реконструкції та розвитку) та військово-політичній (НАТО, ОБСЄ)

вміти:

- розкривати теоретичні положення права міжнародних організацій, систематизувати та аналізувати їх;
- використовувати раціональні методи пошуку, відбору та використання інформації;
- орієнтуватися в системі правових джерел, аналізувати положення права міжнародних організацій;

- визначати і оцінювати захист прав людини як один із ключових факторів існування міжнародних організацій;
- надавати вмотивовані рекомендації щодо належного застосування норм міжнародно-правових актів, прийнятих під егідою міжнародної організації;
- пропонувати вмотивовані пропозиції щодо приєднання України до тих чи інших міжнародно-правових актів, прийнятих в рамках міжнародних організацій;
- вміти складати проекти правових актів та міжнародних договорів і пов'язаної внутрішньої та міжнародної документації (законів про ратифікацію, застережень тощо).

СЕМІНАРСЬКІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Європейський Союз (ЄС) (2 год.)

Ключові поняття та терміни: «план Шумана», Європейське співтовариство вугілля та сталі, Європейське економічне співтовариство, Європейське співтовариство з атомної енергії, Європейський Союз, європейська інтеграція, *sui generis*, виключна компетенція, спільна компетенція, доповнююча компетенція, спеціальна компетенція, інститути ЄС, органи ЄС, установи ЄС, первинне право ЄС, вторинне право ЄС, прецедентне право ЄС.

Для підготовки до даного заняття студентам доцільно проаналізувати установчі договори ЄС, а також договори, якими вносилися зміни та доповнення до них, розглянути історичні етапи їх прийняття. Готуючи питання щодо правової природи ЄС варто приділити увагу ознакам, які поєднує в собі ЄС як міжурядова організація, конфедерація, федеративна держава, зробити висновки щодо особливої природи ЄС, яка відрізняє його як від міжнародних міжурядових організацій, так і від держав.

Варто проаналізувати компетенцію ЄС і як вона співвідноситься з компетенцією держав членів, вміти характеризувати виключну, спільну, доповнюючу, та спеціальну компетенцію. Орієнтуватись в інституційній структурі ЄС, системі її джерел. Необхідно також звернути увагу на вимоги щодо вступу ЄС, для цього проаналізувати положення Копенгагенських критеріїв 1993 р.

Перелік питань для обговорення:

Тема 4. Європейський Союз

1. Передумови та історичні етапи становлення та розвитку ЄС та його правової системи.
 - 1.1. Початок європейської інтеграції. Паризький договір про заснування ЄСВС 1951 р.
 - 1.2. Римські договори про заснування ЄЕС та Євратому 1957 р.
 - 1.3. Єдиний європейський акт (ЄЄА) 1986 р.
 - 1.4. Маастрихтський договір 1992 р.
 - 1.5. Амстердамський договір 1997 р.
 - 1.6. Ніццький договір 2001 р.
 - 1.7. Лісабонський договір 2007 р.
2. Правова природа ЄС
3. Компетенція ЄС
4. Інституційний механізм Євросоюзу:
 - 4.1. *Інститути ЄС* .:
 - 4.1. Європейська рада
 - 4.2. Рада ЄС
 - 4.3. Європейський парламент
 - 4.4. Європейська комісія
 - 4.5. Суд ЄС
 - 4.6. Європейський центральний банк
 - 4.7. Рахункова палата
 - 4.2. *Органи ЄС* (Економічний і соціальний комітет, Комітет регіонів)
 - 4.3. *Установи ЄС* (Європол, Євроюст, Європейський інвестиційний банк)
5. Система джерел права ЄС
6. Членство держав в ЄС: критерії членства, підстави його призупинення та припинення

Контрольні запитання:

- Які матеріальні та ідеологічні передумови зумовили створення ЄС?
- Які перші ідеї об'єднання європейських держав вам відомі?
- Які три «опори» внутрішньої структури ЄС передбачав Маастрихтський договір 1992 р.

- Які зміни були внесені Лісабонським договором 2007 р.
- Чому ЄС є об'єднанням особливого характеру?
- Що передбачає внутрішня та зовнішня компетенція ЄС?
- Перелічіть сфери політики ЄС
- В рамках якого органі діють т.з. «формації»?

Тестові завдання:

1. До установчих актів ЄС належать:
 - А) рішення Суду ЄС, які носять прецедентний характер
 - Б) Договір про ЄС в редакції Лісабонського договору 2007 р.; Договір про функціонування ЄС в редакції Лісабонського договору 2007 р., Хартія ЄС про основні права 2000 в редакції Лісабонського договору 2007 р.
 - В) Міжнародні угоди ЄС з третіми країнами та міжнародними організаціями
 - Г) регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки керівних інститутів ЄС
2. Європейський Парламент складається з представників держав-членів ЄС, кількість яких не повинна перевищувати:
 - А) 551
 - Б) 651
 - В) 751
 - Г) 851

Джерела для підготовки: 1-5, 9, 7, 10, 15-16, 28, 41-45

Тема 2. Рада Європи (РЄ) (2 год.)

Ключові поняття та терміни: Рада Європи, статутні органи, спеціалізовані інститути, автономні структури, Комітет Міністрів, Парламентська асамблея, Секретаріат, Європейський суд з прав людини, пленум, секції, палати, Статут Ради Європи, Європейська конвенція з прав людини 1950 р.

Для розуміння правової природи РЄ студентам доцільно проаналізувати Статут РЄ. Крім того, корисно порівняти правову природу РЄ та ЄС, визначити спільні та відмінні риси. Визначити сфери, у яких РЄ повноважна розробляти спільні правові стандарти для держав-членів. Для кращого розуміння інституційної системи РЄ, варто характеризувати її з урахуванням наявності статутних органів, спеціалізованих інститутів, автономних структур. Особливу увагу звернути на юрисдикцію Європейського суду з прав людини і його роль у тлумаченні та застосуванні Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

Крім того, студенти повинні уміти характеризувати джерела права РЄ за наступними категоріями: юридично обов'язкові акти, акти рекомендаційного характеру, судової практики Європейського суду з прав людини.

Перелік питань для обговорення:

1. Історія створення та розвитку РЄ
2. Членство в РЄ
3. Правова природа та основні напрями діяльності РЄ
4. Інституційна структура РЄ
 - 4.1. Статутні органи:
 - 4.1.1. Комітет міністрів
 - 4.1.2. Парламентська асамблея
 - 4.1.3. Секретаріат
 - 4.2. Спеціалізовані установи:
 - 4.2.1. Конгрес місцевих та регіональних влад

- 4.2.2. Європейський суд з прав людини
- 4.3. Автономні структури
 - 4.3.1. Європейська комісія за демократію через право
 - 4.3.2. «Група Помпиду»
 - 4.3.3. Група держав проти корупції
- 5. Система джерел права РЄ.
 - 5.1. Юридично-обов'язкові акти (Статут РЄ; міжнародно-правові договори РЄ; протоколи до договорів РЄ).
 - 5.2. Акти рекомендаційного характеру (резольюції Комітету Міністрів і Парламентської Асамблеї; рекомендації Комітету Міністрів і Парламентської Асамблеї; підсумкові декларації зустрічей на вищому рівні).
 - 5.3. Судова практика (прецедентне право) Європейського Суду з прав людини.
- 6. Права людини як одна із сутнісних характеристик правової системи РЄ.
 - 6.1. Європейська конвенція з прав людини 1950 р.: історія прийняття, характеристика документу.
 - 6.2. Принципи тлумачення Європейської конвенції з права людини 1950 р.
 - 6.3. Європейська соціальна хартія (переглянута) 1996 р.: структура, контрольний механізм.
 - 6.3. Спеціальні конвенції РЄ у сфері прав людини
- 7. Україна у політико-правовому просторі РЄ

Контрольні запитання:

- Визначте мету РЄ.
- Які спільні та відмінні риси правової природи РЄ та ЄС?
- Які галузі охоплює компетенція РЄ?
- Що входить до компетенції Комітету міністрів РЄ?
- Яка кількість членів входить до Парламентської асамблеї РЄ?
- Яка роль Європейського суду з прав людини в інституційній системі РЄ?
- Які умови прийнятності Судом індивідуальних скарг?

Тестові завдання:

1. Яка кількість держав є членами РЄ?
 - А) 48
 - Б) 47
 - В) 46
 - Г) 45
2. Яку автономну структуру має назву Венеціанська комісія?
 - А) Європейська комісія за демократію через право
 - Б) «Група Помпиду»
 - В) Група держав проти корупції
 - Г) Конгрес місцевих та регіональних влад

Джерела для підготовки: 1-5, 9, 10-13, 18, 20-24, 28-39

Джерела для підготовки

Базова

1. Міжнародне публічне право: підручник у 2 т./ за заг. ред. В.В. Мицика. 2-ге вид. змін. Харків: Право, 2020. Т1. Основи теорії. 416 с.
2. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : підручник. Одеса : Фенікс, 2018. 744 с.
3. Міжнародні організації /за заг. ред. Ю.Козак, В.Ковалевський, Н. Логвінова. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 344 с.
4. Тимченко Л.Д. Кононенко В.П. Міжнародне право: підручник. Київ: Знання, 2012. 613 с.
5. Мокій А. І., Яхно Т. П., Бабець І. Г. Міжнародні організації. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 280 с.
6. Вступ до права Європейського Союзу : підручник : у 2 т., 2-ге вид., доповнене і виправлене / за заг. ред. В. І. Муравйова. Київ-Одеса : Фенікс, 2021. Т1. 457с
7. Захист прав людини. Рішення Європейського суду з прав людини у сфері кримінального судочинства : зб. судової практики. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 761 с.
8. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
9. Енциклопедія міжнародного права: у 3. Т./ редкол. Ю.С. Шемшученко, В.Н. Денисов та ін. Київ: Академперіодика, 2019.

Допоміжна

10. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України [за ред. В.Н.Денисова]. К.: Юстиніан, 2006. 672 с.
11. Заблоцька Л.Г. Політико-правові аспекти діяльності Ради Європи: навчальний посібник / Л.Г. Заблоцька, А.Л. Федорова, Т.І. Шинкаренко. – К.: Фенікс, 2007. – 224 с.
12. Стойко Т.В. Міжнародні організації. Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2018. 250 с.
13. Вайцеховська О.Р. Суб'єкти міжнародного фінансового права: теоретичні та практичні питання міжнародної правосуб'єктності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Юридичні науки. 2018. Вип. 1. Т. 2. С. 163-167
14. Воронкова А.Е., Єрохіна Л.В., Рябенко Л.І. Міжнародні економічні
15. організації. Навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2006. 352 с.
16. Піляєв І.С. Політико-правові аспекти розвитку та інституціоналізації співпраці між Радою Європи та Європейським Союзом. *Держава і право*. 2003. Вип. 22. С.615-620.
17. Санченко А.Є. Acquis Ради Європи у системі європейського права / Алевтина Євгенівна Санченко: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: 12.00. Київ, 2011. 220 с.
18. Кононенко В. П. Вирішення територіальних спорів Міжнародним Судом ООН: теорія і практика : монографія. Київ-Одеса : Фенікс, 2018. 438 с.
19. Слабко С. М. Правове забезпечення та особливості реалізації прав осіб з інвалідністю. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 44-46.
20. Міжнародний комерційний арбітраж: навч. посібник. Київ: Істина, 2002. 304 с.
21. Манукян В.І. Страсбурзьке право. Європейський суд з прав людини. Право, практика, коментар: Київ, Право, 2019. 560 с.
22. Саченко А.П. Практика Європейського суду з прав людини. Кримінальний аспект: Київ: Дакор, 2021. 208 с.
23. Батиргареева В.С, Соколенко М.О., Хань О.О. Практика Європейського суду з прав людини щодо України. Том 1. Збірник рішень у справах про заборону катувань. Київ: Право, 2020. 842 с.
24. Погребняк В. Я.Кравцов С. О. Практика застосування Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: статтяб та стаття 1 Першого протоколу. Київ: Право, 2018. 196 с.

25. Женев'єв Майер. Щодо ролі судової системи у виконанні рішень Європейського суду з прав людини на національному рівні. *Вісник Верховного Суду України*. 2017. № 6 (202). С. 45- 48
26. Пташенчук, О. М. Застосування Міжнародним Судом ООН джерел міжнародного права з метою встановлення порушення міжнародноправового зобов'язання як складового елементу протиправного діяння держави. *Право і суспільство*. 2015. № 5, Ч. 3. С. 38-42.
27. Терещенко, О. В. Історія становлення міжнародного суду ООН. *Держава і право*. 2011. № 52. С. 498-503.
28. Алямкін, Р. Практика Міжнародного Суду ООН із делімітації континентального шельфу та виключної економічної зони на прикладі спору між Україною та Румунією. *Віче*. 2010. № 16. С. 18-21
29. Антонович М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини. К.: Видавничий дім "КМ", 2000. 262 с.

Інформаційні ресурси

30. Нормативно-правова база України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
31. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
32. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
33. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>
34. Наукова бібліотека ПНУ. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/>
35. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
36. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>
37. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: www.library.univ.kiev.ua
38. Національна Парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
39. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй URL: <http://www.un.org/>
40. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй URL: <http://www.un.org/>
41. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <http://hub.coe.int/ru/>
42. Офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі. URL: <http://www.osce.org/>
43. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>
44. Акти *acquis* ЄС, перекладені на українську мову. URL: <https://pulse.eu-ua.org>
45. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>
46. Акти *acquis* ЄС, перекладені на українську мову. URL: <https://pulse.eu-ua.org>
47. Пошукова система нормативних актів ЄС. URL: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
48. Офіційний сайт Міжнародного суду ООН. URL: <http://www.icj-cij.org>
49. Статут Міжнародного суду ООН. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_010
50. Регламент Міжнародного Суду ООН. URL: <http://www.un.org/ru/icj/rules.shtml>
51. Офіційний сайт НАТО: URL: <https://www.nato.int/cps/uk/natohq/index.htm>
52. Офіційний сайт МВФ: URL: <https://www.imf.org/ru/Home>
53. Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів. URL: <https://icsid.worldbank.org/>